

Jumalateenistus Nõos P, 30.08.20 kell 11.00, 12. p *post Trinitatis*, kooliminejate õnnistamine

Lektsioonid: Jk 3:2–12; Mt 12:33–37

Kooliminejate õnnistamise kõne: Mt 5:13

Pihikõne: Mk 7:20

Jutlus: Õp 18:4–8, 21

Laulud: 181 (1–3); 183 (1–3, 4); 326 (1–3); 465 (1–4)

Sõnad mehe suust on sügav vesi, tarkuseallikas on vulisev oja. Ei ole hea olla õela poolt, et õiget kohtus väärata. Albi huuled toovad riidu ja tema suu kutsub lööke. Albi suu on hukatuseks temale enesele ja ta huuled on püüdepaelaks ta hingele. Keelepeksja sõnad on nagu maiuspalad ja lähevad otse sisikonna soppidesse. Surm ja elu on keele võimuses, ja kes seda armastab, saab süüa selle vilja.

Jh 1:1 on öeldud: „Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal.“

Seega pole sõna (ja keel kui sõnade mõistuspärane korrastatus), mis on inimese elus nii tavaline, nii igapäevane asi, siiski inimese oma, vaid kuulub algselt Jumalale. Õigupoolest mitte ainult ei kuulu, vaid, nagu kuulsime, sõna oli Jumala juures ja sõna oli koguni Jumal.

Seepärast on sõna kõigist varandustest kõige kallim, ehkki, paradoksaalsel kombel, sõna on inimesel „laialt käes“, seda vedeleb justnagu liiva mererannal, kõigile võtmiseks ja kasutamiseks. Kas siis algselt kallis on kuidagi devalveerunud, oma väärtust kaotanud?

Kui vaatame Piiblis esimest loomislugu 1Ms 1:1–2:4a, siis näeme, et siin kõneleb Jumal üksi ja väga kaalukalt: kogu maailm ongi loodud sõna abil. Sõna abil on loodud ka inimene.

Millal aga hakkab sõna kasutama inimene, see Jumala loodu? See juhtub teises loomisloos, alates 1Ms 2:4b. 1Ms 2:18 ütleb Jumal: „Inimesel ei ole hea üksi olla; ma tahan teha temale abi, kes tema kohane on.“ Võiks arvata, et juba siin mõtleb Jumal naise loomisele, kuid tähelepanelikumal vaatlusel see nii pole.

Piiblitekst jätkub hoopis nii: „Ja Issand Jumal valmistas mullast kõik loomad väljal ja kõik linnud taeva all ning tõi inimese juurde, et näha, kuidas tema neid nimetab. Ja kuidas inimene igat elavat olendit nimetas, nõnda pidi selle nimi olema. Ja inimene pani nimed kõigile kariloomadele ja lindudele taeva all ja kõigile metsloomadele, aga inimesele ei leidunud abilist, kes tema kohane oleks.“

Niisiis sai inimene enda valdusse jumaliku tööriista, olemuslikult Jumala juurde kuuluva asja, Jumala atribuudi, sõna. Ja hakkas Jumala käsul maailma sõnaga varustama, teisisõnu, maailma tähenduslikuks muutma.

Seega võiks öelda, et esimene abi oli inimesel sõnast endast. Jumalik tööriist sai tööriistaks inimese käes, et muuta loodud maailm tema jaoks vaimses mõttes elamiskõlblikuks. Näeme ka seda, et inimese jaoks tähenduse saanud maailm polnud inimese jaoks siiski veel päriselt valmis, puudus veel üks loodud olend, naine. Kuid naise loomine ja nimetamine olgu mõne teise jutluse teema.

Lugedes 1. Moosese raamatut edasi selle kolmandast peatükist näeme, et sõna, seda Jumala atribuuti võis kasutada ka Jumala enda vastu: madu kasutab Jumala sõna kurjasti, viies mehe ja naise kiusatusse.

Kuidas võis Jumal seda lubada? Ehkki Piiblis sellest ei kõnelda, võib järeldada, et kui Jumal andis sõna kasutamiseks inimesele, siis andis ta selle ka kõigile taeva vägedele, kelle kohta on loomistöö lõpul 1Ms 2:1 öeldud, et „Nõnda on taevas ja maa ning kõik nende väed valmis saanud.“ Järeltõttu said sõna kui Jumala atribuudi peale inimese enda käsutusse ka kõik inglid ja teised taevased väed.

Ja kui käsitleda madu langenud ingli, saatana käsilase või kehastusena, siis võime teha kaks järeldust. Esiteks selle, et Jumala sõna on loodule justkui vabaks antud ja seda võib kasutada nii heaks kui kurjaks. Teiseks aga võime järeldada, et sõna muudab heaks usaldus Jumala vastu, või usk, kui soovime. Langenud ingel ei usaldanud Jumalat ja tema kurjade sõnade tõttu tuli usaldamatus Jumala vastu ka mehe ja naise sõnakasutusse.

Alates sellise usaldamatuse sünnist Jumala vastu on sõna muutunud nagu mingiks tooraineks,

millega saab teha nii häid kui halbu asju. Just nagu tuumaenergiaks, mida saab kasutada heal eesmärgil, nt elektrienergia tootmiseks, ja samas halval eesmärgil, tuumapommiga loodu hävitamiseks. Ja selle tooraine, sõna n-ö valmisprodukti määrab, nagu öeldud, sõna kasutaja hoiak Jumala suhtes.

Eelnevat mõttekäiku kinnitab meie tänane kirjakoht Õpetussõnade raamatust, mis koosneb lühikestest vanasõnadest.

Kui kuningas Saalomon, Õpetussõnade autor pärimuse järgi, ütleb „Sõnad mehe suust on sügav vesi, tarkuseallikas on vulisev oja“, siis näibki ta silmas pidavat seda pattulanguse-eelset aega, mil Jumala sõna kasutati vaid heal eesmärgil. Sest hoiak Jumala vastu oli usaldav, Jumalasse usuti.

Kuid juba järgmises vanasõnas vastandab Saalomon õiget ja õelat: „Ei ole hea olla õela poolt, et õiget kohtus väärata.“ Nii õige kui õel kasutavad Jumala antud sõna, kuid õel kasutab seda Jumala loodu vastu, sest temas pole usaldust Jumala suhtes. See vanasõna tuletab, muide, meelde ka Moosese kaheksandat käsku: sa ei tohi tunnistada oma ligimese vastu valetunnistajana!“

Järgmised kaks vanasõna kõnelevad albist ehk rumalast: „Albi huuled toovad riidu ja tema suu kutsub lööke. Albi suu on hukatuseks temale enesele ja ta huuled on püüdepaelaks ta hinge.“

„Alp“ tähendab eesti keeles küll „edevat, edvistavat ja rumalat“, kuid algkeeles on siiski mõeldud eelkõige „rumalat“. Ja sellist rumalat, kes pole mitte kohtlane või väheste teadmistega, vaid kes ei usalda Jumalat. Sest inimese muudab rumalaks uskmatuse, mitte nõrgamõistuslikkus või vähene kooliharidus. Niisiis toob uskmatu inimese sõnakasutus riidu ja viimas hukatust ka talle endale.

Meie kirjakohas on vanasõna ka keelepeksja ehk tagarääkija kohta: „Keelepeksja sõnad on nagu maiuspalad ja lähevad otse sisikonna soppidesse.“ Mõeldud on siis kedagi, kes kõneleb tagaselja halbu sõnu kellegi teise kohta.

Siin tuleb kohe meelde esimene Jumala antud sõna väärkasutus, millest Piibel kõneleb, nimelt mao oma. 1Ms 3:1 küsib ta ju inimestelt: „Kas Jumal on tõesti öelnud, et te ei tohi süüa mitte ühestki rohuaia puust?“ Sellega tahab aga madu näidata Jumalat halvas valguses.

Keelepeks on aga midagi nakkavat, seda on hea kuulata ja see mõjub kuulajale hästi. Kaudselt on Moosese kaheksas käsk „Sa ei tohi tunnistada oma ligimese vastu valetunnistajana!“ hoiatuseks ka sellise sõna väärkasutuse eest.

Ja meie kirjakoha võtab kokku vanasõna: „Surm ja elu on keele võimuses, ja kes seda armastab, saab süüa selle vilja.“ Seda vanasõna tuleks mõista nii, et inimese loomuses on oma keelt palju kasutada, tarvitada palju sõnu. Muidugi on mõned inimesed jutukamad ja teised kidakeelsemad, kuid oma elu jooksul kasutame ju kõik tohutult palju sõnu.

Siiski pole oluline mitte sõnade hulk, vaid nende kvaliteet. Kui me kasutame sõnu uskliku südamehoiakuga Jumala vastu, siis saame süüa nende vilja eluks. Kui aga kasutame sõnu uskmatu hoiakuga Jumala vastu, siis on nende vili meile surmaks. Nii lihtne see ongi – nagu öeldakse.

Kuidas saame aga hakata Jumalasse uskuma, et kõneleda-kirjutada eluks? Omast jõust me seda ei suudakski. Kuid Jumal on meie peale halastanud ja teinud sõna lihaks. Teinud midagi sellist, mille peale Jumala vaenlane ial ei tuleks.

Jeesus Kristus on Jumala sõna-tooraine keskel justkui kalliskivi, mis annab sellele toorainele jälle uue, tegelikult algse, tõeliselt jumaliku tähenduse. See, kes kasutab sõnu „Jeesus on Issand“, pühitseb seeläbi oma sõnakasutust niivõrd, et tema tavalisemadki sõnad kannavad viimaks vilja igaveseks eluks.

Lõpetuseks tahan tänase teema siduda ka algava kooliaastaga. Meie koolilapsed ja üliõpilased õpivad ju oma haridustee jooksul sõnu ning kasutavad neid igasuguseks otstarbeks. Jumala loodu nimetamiseks kasutatakse järjest uusi sõnu ja seda nimetatakse teaduseks.

Ent kui nende sõnade õppiija ja kasutaja ei usalda Jumalat, siis muutuvad need sõnad viimselt tarbetuks, sest ei kanna vilja eluks. Sestap tuleb paluda, et meie koolisüsteemis oleks rohkem usku Jumalasse. Ja ehk suudame Kristuse kogudusenagi selleks midagi ära teha!

Aamen.